

Office of Agricultural Economics and Japan International Cooperation Agency

ASEAN News

Project on Agricultural Statistics and Economic Analysis Development/ 農業統計及び経済分析開発計画

ฉบับที่ 5

1 ตุลาคม 2547

การสำรวจผลผลิตต่อไร่ของข้าวโดยวิธีการตั้งแปลงทดสอบผลผลิต ในมุมมองของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเขต

วิธีการสำรวจผลผลิตต่อไร่โดยการตั้งแปลงทดสอบผลผลิต น่าจะเป็นวิธีการจัดเก็บข้อมูลผลผลิตต่อไร่ที่ถูกต้องใกล้เคียงกับข้อเท็จจริงมากที่สุด เนื่องจากเป็นการจัดเก็บข้อมูลจากพื้นที่ปลูกของเกษตรกรโดยตรง ทั้งนี้ควรนำไปปรับใช้จัดเก็บข้อมูลผลผลิตต่อไร่ของสินค้าเกษตรชนิดอื่นๆ เพิ่มขึ้น แต่ผู้จัดเก็บข้อมูลควรมีความรู้ ความเข้าใจ ระเบียบ วิธีการในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี รวมถึงมีความละเอียด รอบคอบ ในการเก็บข้อมูล เพราะมีการใช้ตัวอย่างค่อนข้างน้อย มีขนาดเล็ก

(โดย นายสมมาตร ยิงยวด หัวหน้าส่วนข้อมูล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเขต 7 จังหวัดชัยนาท)

การตั้งแปลงทดสอบผลผลิตข้าวไร่หน้าปี

เมื่อวันที่ 8-9 ตุลาคม 2547 ได้มีการทดสอบตั้งแปลงทดสอบผลผลิตข้าวไร่ในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยมีสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเขต 2 เข้าร่วมด้วย

ในการสำรวจผลผลิตต่อไร่ โดยวิธีตั้งแปลงทดสอบผลผลิตของข้าวหน้าปี ปีเพาะปลูก 2547/48 ภายใต้ JICA ASEAD PROJECT นั้น “ข้าวไร่” ซึ่งเป็นข้าวหน้าปีอีกประเภทหนึ่ง ที่เกษตรกร เพาะปลูกในพื้นที่สูง ซึ่งลักษณะของข้าวไร่จะไม่มีคันนา และการปลูกจะใช้วิธีการหยอดเมล็ดพันธุ์เท่านั้น โดยได้กำหนดการสำรวจใน 2 จังหวัด คือ จังหวัดเลยและน่าน ในระหว่างวันที่ 20 – 27 ตุลาคม 2547 นี้

ภาพบน : แปลงข้าวไร่ใน อ.เขาค้อ จ.เพชรบูรณ์ ที่กำลังแก่จัดรอการเก็บเกี่ยว

ภาพขวามือ : การตั้งแปลงทดสอบผลผลิตไร่ โดยการเก็บเกี่ยวในแปลงข้าวไร่ ใน อ.เขาค้อ จ.เพชรบูรณ์

ชาวนาช่วยกันลงแขกเกี่ยวข้าวในแปลงข้าวไร่ บนเชิงเขาในเขต อ.ด่านซ้าย จ.เลย

การอบรมเจ้าหน้าที่ไทยในประเทศญี่ปุ่น

(โดย นายพรเทพ แสงสุวรรณ ผู้อำนวยการส่วนเทคโนโลยีสารสนเทศและฐานข้อมูลการเกษตร)

นายพรเทพ แสงสุวรรณ เจ้าหน้าที่ศูนย์สารสนเทศการเกษตร ได้รับทุนจากรัฐบาลญี่ปุ่นประจำปีงบประมาณญี่ปุ่น 2547 ภายใต้โครงการ ASEAD เข้ารับการฝึกอบรมและดูงานเกี่ยวกับ Agricultural Information Network System Management ระหว่างวันที่ 13 มิถุนายน 2547 ถึงวันที่ 2 กรกฎาคม 2547 ณ กระทรวงเกษตร ป่าไม้และประมง ประเทศญี่ปุ่น โดยเจ้าหน้าที่กระทรวงเกษตรป่าไม้และประมง ได้บรรยายงานการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลด้านการเกษตร โดยมีเนื้อหาในเรื่องการนำเข้าข้อมูลเข้าระบบคอมพิวเตอร์ การส่งไฟล์ข้อมูล การประมวลผลข้อมูลการสำรวจ การจัดทำรายงาน / เอกสารเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร งานห้องสมุด ระบบคอมพิวเตอร์และระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ของกระทรวงเกษตร ป่าไม้และประมง และดูงานด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และการสื่อสาร รวมทั้งเยี่ยมชมสวนผลไม้เซอรูรี่ของฟาร์มเกษตรกร

จากการที่ผมได้รับทุนจากองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของญี่ปุ่น (JICA) ให้ไปศึกษาฝึกอบรมหลักสูตร Monitoring of Growing Condition and Forecasting of Production on Rice ที่ประเทศญี่ปุ่น ระหว่างวันที่ 4 กรกฎาคม 2547 ถึง 31 กรกฎาคม 2547 รวมระยะเวลาการรับทุน 28 วัน ภายใต้โครงการ ASEAD

โดยมีเนื้อหาวิชาในการฝึกอบรมดังนี้ คือ การนำข้อมูลสถิติการเกษตรไปใช้ในการวางแผนและนโยบายทางการเกษตร การจัดการข้อมูลการสำรวจเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ การประมวลผลข้อมูลจากการสำรวจ การจัดทำรายงานข้อมูลและเอกสารเผยแพร่ทางการเกษตร การสำรวจพื้นที่เพาะปลูกและผลผลิตของข้าว ถั่วเหลือง มันเทศ และอ้อยโรงงาน การสำรวจไม้ผลและพืชผัก การสำรวจพื้นที่เสียหายและภาวะการเจริญเติบโตของพืช การนำข้อมูลสภาพดินฟ้าอากาศมาประกอบในการวิเคราะห์เนื้อที่เพาะปลูกและผลผลิต การคาดคะเนผลผลิตทางการเกษตร การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจ การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่สถิติการเกษตร และได้เดินทางไปจังหวัด Kagoshima ที่เกาะคิวชู ตัวอย่าง นอกจากนี้ได้ศึกษาการสำรวจผลผลิตต่อไร่โดยวิธีตั้งแปลงทดสอบผลผลิตของมันเทศ อีกด้วยเพื่อฝึกปฏิบัติงานภาคสนามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจผลผลิตต่อไร่โดยวิธีตั้งแปลงทดสอบผลผลิตของข้าว

รวมทั้งการปฏิบัติงานในห้องปฏิบัติการ (Lab) เกี่ยวกับการหนด ทำความสะอาด สี ชั่งน้ำหนัก วัดความชื้น คัดขนาด และนับจำนวนเมล็ดของข้าวที่ได้เก็บเกี่ยวจากแปลงประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมในครั้งนี้ คือ

1. ได้รู้วิธีการสำรวจข้อมูลทางการเกษตรในรูปแบบต่าง ๆ เทคนิคในการคาดคะเนและการวิเคราะห์ผลผลิตทางการเกษตร
  2. นำความรู้จากการฝึกอบรมมาปรับปรุงและพัฒนาวิธีการสำรวจรูปแบบใหม่ ๆ และประยุกต์ใช้วิธีการต่าง ๆ ทางด้านสถิติในการคาดคะเนผลผลิตทางการเกษตร
- (โดย นายอมร แสงพรหม นักสถิติ 7ว. ส่วนสารสนเทศการผลิตพืชไร่)

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรจัดประชุมทางวิชาการ

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ได้จัดการประชุมทางวิชาการ ประจำปี 2547 ขึ้น ณ โรงแรม เจ้าพระยาปาร์ก ระหว่างวันที่ 26-27 สิงหาคม 2547 ที่ผ่านมานี้ หัวข้อการประชุมมีดังนี้

- การวิเคราะห์สินค้าเกษตรและอาหารที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจ
- การจัดความยากจนของเกษตรกรให้หมดไปภายใน 2551
- โครงการนำร่องเพื่อการสำรวจข้าวในเอเชียตะวันออกเฉียง
- การบริหารการเกษตร ถึงเวลาปรับเปลี่ยนแล้วหรือยัง

- ภาวะเศรษฐกิจการเกษตร 2547
- การพัฒนาแบบจำลองปัจจัยการผลิตและผลผลิต สำหรับภาคเกษตรกรรมจนถึงปัจจุบัน
- กลไกของระบบเตือนภัยทางการเกษตรของไทย
- วิเคราะห์ผลเชิงปริมาณจากการทำ FTA
- แบบจำลองเศรษฐกิจมหภาค
- การเกษตรไทยในอนาคต
- เศรษฐกิจมิติและการสำรวจแบบเร่งด่วนในการพยากรณ์ข้อมูลสินค้าเกษตร
- การจัดเก็บข้อมูลผลผลิตต่อไร่โดยวิธีการตั้งแปลงทดสอบผลผลิต
- การประเมินผลการปฏิบัติงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์หลังปรับโครงสร้างส่วนราชการ
- การประกันภัยทางการเกษตร
- การคิดต้นทุนการผลิต

การสัมมนาของศูนย์สารสนเทศการเกษตร

เมื่อวันที่ 13-15 สิงหาคม 2547 ศูนย์สารสนเทศการเกษตรได้จัดให้มีการสัมมนาเรื่อง“การปฏิบัติงานเพื่อบรรลุผลของนโยบายตามแนวทางการปฏิรูประบบราชการที่เน้นการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์” ณ ชลพฤกษ์ รีสอร์ท จังหวัดนครนายก โดยมีวัตถุประสงค์คือเพื่อให้บุคลากรทุกระดับของศูนย์สารสนเทศการเกษตร รับทราบนโยบายจากผู้บริหารระดับสูงของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรโดยตรง จนสามารถปรับทิศทางและแนวทางการปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามนโยบายและเป้าหมาย ตามระบบการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์

การดูงานที่ประเทศอินโดนีเซีย

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร จัดส่งเจ้าหน้าที่ศูนย์สารสนเทศการเกษตร รวม 4 คน เดินทางไปประเทศอินโดนีเซีย ในระหว่างวันที่ 1-7 สิงหาคม 2547 เพื่อศึกษาดูงานการปรับปรุงวิธีการจัดทำข้อมูลสถิติการเกษตร และโครงการ ASTIT ของกระทรวงเกษตร ประเทศอินโดนีเซีย โดยใช้งบประมาณของ JICA ตามโครงการ ASED

ผลการศึกษาดูงานดังกล่าวสรุปได้ ดังนี้

1. ประเทศอินโดนีเซีย ได้วางระบบการจัดทำข้อมูลสถิติการเกษตรเป็นหน่วยงาน คือ

1.1 Center of Bureau Statistic in National Level (CBS) สังกัดสำนักประธานาธิบดีของอินโดนีเซีย มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการเผยแพร่ข้อมูลสถิติทั้งหมด ซึ่งมีสำนักงานสาขาอยู่ตามภูมิภาค ทุกจังหวัดถึงระดับตำบล ทำหน้าที่สำรวจภาคสนามรายสัปดาห์ และส่งข้อมูลมาที่ส่วนกลาง

1.2 Center for Agricultural Data and Information (CADI) สังกัดกระทรวงเกษตร ซึ่งเป็นหน่วยงานรายงานข้อมูล จัดเก็บข้อมูลรายสัปดาห์ และพยากรณ์ข้อมูล โดยกรมในสังกัดกระทรวงเกษตรที่อยู่ตามภูมิภาคถึงระดับตำบล ทำหน้าที่สำรวจภาคสนามรายสัปดาห์และส่งข้อมูลมาที่ CADI

2. การสำรวจข้อมูลภาคสนาม ได้จัดทำข้อมูลใน 2 ลักษณะ คือ

2.1 Area Survey เป็นการสำรวจแบบ Complete Survey ให้เจ้าหน้าที่ภาคสนามระดับตำบล ทั้ง 2 หน่วยงานโดยแยกกันปฏิบัติงาน ดังนี้

2.1.1 เจ้าหน้าที่ของกระทรวงเกษตร ระดับตำบล (Mantri Tani) เก็บข้อมูลเกี่ยวกับ เนื้อที่เพาะปลูก (รายเดือน) เนื้อที่เพาะปลูกพืชสำคัญ (รายเดือน) ข้อมูลการใช้ที่ดิน (รายปี) การใช้เครื่องจักร (รายปี) พันธุ์พืช (รายเดือน) ข้อมูลที่ได้จะใช้ในการพยากรณ์ 3 ครั้ง/ปี

2.1.2 เจ้าหน้าที่ CBS ระดับตำบล (Mantri Statistic) เก็บข้อมูลเกี่ยวกับ ทะเบียนคร่าวเรือนเกษตร, สำมะโนเกษตร

2.2 Yield Survey เป็นการสำรวจผลผลิตต่อไร่โดยวิธี Crop Cutting ใช้ข้อมูลจาก Census Frame สำหรับสุ่มตัวอย่างในการสำรวจแต่ละพืช ซึ่งจะแบ่งปริมาณงานหน่วยงานละครั้ง ข้อมูลที่ได้จะใช้ในการคำนวณผลผลิตสุดท้าย

3. การวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานข้อมูล

หน่วยงานส่วนภูมิภาคของทั้ง 2 หน่วยงานเมื่อได้ทำการสำรวจภาคสนามแล้ว ทำการบันทึกประมวลผลที่จังหวัดวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันที่จังหวัดและออกข้อมูลตัวเดียว เสร็จแล้วส่งเข้าส่วนกลาง ทั้ง 2 หน่วยงาน โดยใช้ระบบ Email ซึ่งมีระบบ Network และฐานข้อมูลรองรับ

หน่วยงานส่วนกลางคือ CBS และ CADI ประชุมพร้อมกันเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวมและเผยแพร่ข้อมูลตัวเดียวเป็นเอกภาพ กรณีมีการปรับปรุงข้อมูลจะให้อำนาจ CBS ตัดสินใจ เมื่อปรับปรุงแล้วจะส่งข้อมูลกลับไปยังจังหวัดเป็นข้อมูลสุดท้าย ใช้เป็นทางการ

4. โดยที่กระทรวงเกษตรของอินโดนีเซีย ได้รับการสนับสนุนจาก JICA จัดตั้งโครงการ Agricultural Statistics Technology Improvement and Training (ASTIT) ที่ได้ดำเนินการใน ปี 1994 – 2001 และได้จบโครงการไปแล้ว ได้วางรูปแบบการสำรวจโดย วิธี Crop cutting ซึ่งได้ผลดีมาก และได้ดำเนินการต่อเนื่องตลอดมาจนถึงปัจจุบัน

5. คณะเจ้าหน้าที่ไปศึกษาดูงาน ได้เดินทางไปต่างจังหวัดโดยไปที่ West Java Province เพื่อดูงานการสำรวจข้อมูลของ CBS และ MOA ในสภาพพื้นที่ปลูกจริง

6. จากการศึกษาดูงาน เห็นข้อดีของระบบการจัดทำข้อมูลของประเทศอินโดนีเซีย ในส่วนที่น่าจะนำมาคำนึงถึงและประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ คือ

6.1 การจัดทำข้อมูลโดยการสำรวจข้อมูลซึ่งให้ Census เป็น Frame ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ มีความแปรปรวนน้อย

6.2 ใช้ข้อมูลจาก Crop cutting มีความถูกต้องกว่าได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกร

6.3 มีข้อมูลเดียวเป็นเอกภาพ ทำให้รัฐบาล หน่วยงานต่าง ๆ และผู้ใช้ข้อมูล สามารถใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบายวางแผน ตลอดจนมาตรการต่าง ๆ ได้ชัดเจนไม่สับสน

(โดย นายสุนทร เหมทานนท์ นักสถิติ 7 ว. ส่วนสารสนเทศเศรษฐกิจการเกษตร)

การตั้งแปลงทดสอบผลผลิตลำไย

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรได้ทำการสำรวจผลผลิตลำไย โดยวิธีการตั้งแปลงทดสอบผลผลิตที่จังหวัดเชียงใหม่และลำพูนในระหว่างวันที่ 18 - 30 กรกฎาคม 2547 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประมาณค่าผลผลิตต่อไร่ปี 2547 ข้อมูลที่ได้แยกออกเป็น 2 ประเภทคือ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ได้แก่ เนื้อที่ยืนต้น เนื้อที่ให้ผล อายุที่ทำการเก็บผลผลิตได้ เทคโนโลยี ในการปลูก ปริมาณผลผลิต เป็นต้น

ส่วนที่ 2 ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการวัดและคำนวณ เช่น ระยะการปลูก เนื้อที่ให้ต้น จำนวนต้นต่อไร่ ผลผลิตต่อต้น เป็นต้น

และส่งข้อมูล บันทึก ประมวลผลที่สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเขต 1 จังหวัดเชียงใหม่ เป็นประจำทุกวัน จากนั้นจึงส่งผลดังกล่าวให้กับศูนย์สารสนเทศการเกษตรทุกวันทาง e mail

จากข้อมูลที่สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรได้รับดังกล่าว ทำให้เราได้รับความคืบหน้าของการสำรวจและสามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างถูกต้อง โดยสามารถทราบค่าผลผลิตต่อไร่ในปีนี้ได้แต่เนิ่นๆ ซึ่งใกล้เคียงกับความเป็นจริงก่อนที่จะเสร็จสิ้นฤดูเก็บเกี่ยว

(โดย นางสาวพัชรา วงศ์งาม ขำ นักสถิติ 7ว.ส่วนสารสนเทศการผลิตพืชสวน)

ความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมโครงการ

การดำเนินงานที่ผ่านมามีภายใต้โครงการ ASEAD เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาด้านไอซีทีของ สศก.เป็นอย่างมาก ได้มีการพัฒนาทั้งด้านเครือข่ายและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ พร้อมทั้งการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถด้านไอซีที โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปีงบประมาณ 2548 ได้กำหนดหลักสูตรการฝึกอบรมจำนวนหลายหลักสูตร ซึ่งเชื่อมั่นว่าโครงการนี้จะเป็นส่วนสำคัญในการผลักดันให้การพัฒนาด้านไอซีทีบรรลุผลตามแผนแม่บทไอซีทีของ สศก.

ในโอกาสนี้จึงขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญจาก JICA ที่ช่วยเสริมสร้างให้การพัฒนาด้านไอซีทีที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น (โดย นางสาว กัลยา ชาทบุษยมาส ส่วนเทคโนโลยีสารสนเทศและฐานข้อมูลการเกษตร)

<ถ้อยแถลงจากบรรณาธิการ>

ขอขอบคุณมากสำหรับการกระจายข่าวสาร เรากำลังวางแผนที่จะให้ท่านได้อ่านจดหมายข่าวนี้บน HP โครงการนี้ครบรอบ 1 ปี มาได้ด้วยดีจากความร่วมมือของทุกท่าน นับตั้งแต่วันที่ 16 กรกฎาคม 2546 เป็นต้นมา เราจะยังยืนหยัดอยู่เคียงข้างและมีส่วนร่วมกับความสำเร็จของโครงการด้วยจดหมายข่าว ASEAD NEWS นี้

จดหมายข่าวจาก ASEAD Project เพื่อการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกัน เรวางแผนที่จะออกข่าวให้ทันต่อเหตุการณ์ต่อไป

โปรดติดต่อเราได้ที่นี่ HP "http://asead.org"

โครงการ ASEAD สศก. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ถนนพหลโยธิน กรุงเทพฯ 10900
Tel / Fax: (+66)02-579-0976

บรรณาธิการ : Mr.Kobayashi และน.ส.บุษยา